ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељка и празника. — Претплата је 400 К на годину, 200 К на пола године, а 100 К на четврт године; за Америку 5 долара на годину. Претплата се може вршити и на четврт године.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон бр. 110.
:: Рукописи се не враћају ::

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 216. Нови Сад, у суботу 24. септембра 1921. Година LII.

Превласт Енглеске.

Највиши Савет се разишао или боље рећи распао као што примећује Тајмс — који је иначе против Лојда Џорџа — поводом Горње Шлеске. Ко има право а ко не — иако за нас Пољска треба да га има — ми нећемо за сада да расправљамо. Ми само мислимо да се позабавимо једним врло важним питањем: методом енглеске дипломације. За нас је то од велике важности, пошто кад објективно говоримо и гледамо ми видимо да смо, сем према Бугарској скоро свугде изгубили по мало терена или ћемо изгубити. Разлог је то, што не умемо да предвидимо и да вежемо везе. Сасвим је друкчија ствар енглеске дипломације, која је тако бриљантно тријумфовала и тријумфује над Француском, Америком и осталима. Познато је да се без капитала не може ништа; и први камен што га је човек употребио као оруђе, био је већ капитал према ономе времену када га човек још није умео употребити као оруђе, већ се ослањао на својих 10 или 20 прстију.

Од свих дипломација, Енглеска има највише капитала, који је вековима и с муком стекла. Небројени су ратови и велика енергија утрошена са врло много мудрости, док се сазидала највећа Империја; а као што каже Карнеџи „сачувати капитал је исто тако тешко као и доћи до њега“ ми онда можемо да судимо и о врло великом раду свакидашњем, што мора да га обавља енглеска дипломација да би сачувала капитал. У вези са овим питањем Шлезије које толико занима Француску и које ће можда бити и врло судбоносно, занимљиво је откуда оно потиче. Разуме се од уговора о миру. Позната је ствар да је текст француски нејаснији од енглеског. Но потпуно је непознато, управо несхватљиво каквим је то чудом Лојд Џорџ могао да раздвоји Клемансоа од Вилзона и то Вилзона, који је дошао у помоћ Француској; а тако је међутим било. А то је међутим врло разумљиво кад човек посмотри мало боље ове триличности са њиховим положајем у земљи и како су до њега дошли. Да човек постане председник Америчких држава, он не треба ни да је генијалан, ни талентован, ни да је писао нешто, већ само то, да га у његовој рођеној странци не мрзе т. ј. да су се сви апсолутно сагласили да га изаберу. Што је Вилзон поред тога имао још и неке идеје без капитала т. ј. без искуства, то је само на несрећу читавог човечанства било. Што се тиче Клемансоа то је да кажемо један чист тип српски, који живи за инат и од ината; беспримерно необуздан, уображен, пакостан и личан. Он је назван „тигром“ (од својих обожаваоца) и нарочито „обарач министарства“. Ова последња одлика је врло карактеристична за француски парламент; значи потпуно одсуство једног правца и идеја; јер да неко обара министарства, то је могуће само тако, ако је то неки букач, кога разне групе у разним моментима потпомажу, да би могао да обори министарство. А позната је ствар у каквим земљама се стално министарства мењају.

Сасвим је другачија ствар у Енглеској. И поред странака они ипак имају две само, које су често врло дугог века на власти; а прваци странака још су сигурнији такорећи на месту које заузимају. Код нас је први случај са г. Пашићем, да игра већ од дужег времена од првих улога, а добро, које нам је његова стабилност донела је свакако изван дискусије. Премијер енглески је обично човек дугог политичког рада; после двадесет, тридесет година он долази за „лидера“ и остаје до своје смрти то. Прекаљен, стално студирајући он заиста и може да води сретно једну земљу. То није као Клемансо што је изгубио Египат, управо Француска његовом заслугом, и умало што не упропасти Индо-Кину француску, све под изговором да колоније не требају, а после и сам узима немачке. Тако је само и било могуће, да Енглеска увек тријумфује над другим државама и њиховим представницима, што је имала прекаљене политичаре, научнике у потпуном смислу речи а не на пр. ко Клемансо кад каже Лојд Џорџу: „Ви сте ме преварили, ја нисам знао да у Мосулу има петролеума, иначе га небих уступио“. А оваки премијери енглески још се више држе традиционалне политике стварних интереса Енглеске и ничијих више ни пријатеља ни личности.

Вилзон је хтео слободу мора, но Лојд Џорџ умео је да наговори Клемансоа, да одбаци то. Но најзанимљивије је, да су и Вилзон и Клемансо хтели да Шлезију припоје Пољској; онда је Лојд Џорџ рекао Вилзону да се он вара, јер Клемансо хоће као и он Лојд Џорџ, да буде плебисцита у Шлезији; и тако би. А како да назовемо ово: да је Вилзон потписао акт којим се острво Јап, даје Јапанцима, и непрочитав га! Таке дипломате без искуства, разуме се да стално чине глупости и незгоде баш онима, које они представљају. И онда се не треба љутити на Енглеску. Дипломација није моралка и веронаука и у њој се треба разумети. Кад нека незналица Ковачевић хоће да уреди земљу, можемо мислити како би је уредио. Тако су и незналице уредиле и Версаљски мир на своју штету и свих оних, који су се у њих уздали, а један једини паметан умео је да се користи. Ето откуда превласт Енглеске.

○

Докле ћемо?

Да напишемо овај чланак, дао нам је повод позив краљевске владе на упис новог домаћег државног зајма. Као што смо се досада уверили, одзив зајму у Војводини, није онакав, какав би требао да буде. Али, да се не би, као и увек, Војводини пребацило, како она није српска, и не воли и не штити државне интересе, ми ћемо се постарати да објаснимо и расветлимо: зашто је одзив за упис зајма слаб и од куда то долази. Заиста је упис слаб; али зато су на првом месту одговорне прилике, које владају у Војводини; а друго и сами државни органи. Све до сада у жупанији сомборској провејавао је политички ветар, који је сваког дана обарао оне, који нису били политички обележени. Познато је да су бележници (натароши) све и сва у селима, и све до пре неколико дана, докле се није ударило главом о зид, махом су многи натароши били иноплеменици. Сви њихови претпостављени како у Сомбору тако и у Београду, заваравали су се њиховом положеном заклетвом. Многи од њих остали су код нас, само да би што боље могли послужити интересима њихове народности, а многи Мађари остали су по наредби из Пеште у својим звањима, „надајући се да ће једнога дана доћи ослобођење Војводине и Мађари опет и њоме загосподарити. Сви ти бележници, они су радили своје канцеларијске послове шаблонски, а господа у жупанији сомборској заносили су се њиховом вредноћом,“ невидевши шта се иза те вредноће крије.

Поред тога и велики број среских начедника и среског особља није дорастао за положаје који су им додељени. Узмимо само за пример срез паланачки, на чијем челу стоји један Хрват, кога се баш ништа не тичу државни интереси, први његов подначелник је пунокрвни Мађар, који ни српски не зна, но зато уме да штити Мађаре и Немце; други је подначелник дојучерашњи матроз, е па ето верне слике само једнога среза. Али, понајвећа је несрећа за бачку жупанију што с њоме рукује и диригује распоп г. Стојков, који тера партизанство и инат до крајњих граница. Овај господин попа уме и да народ шаље у комунисте, јер је два српска храбра резервна официра који су се борили и у Добруџи и Солуну уклонио са бележничких места.

Као што се по овога може закључити, за све ствари које догађају у Војводини нису криви Војвођани, већ државне и општинске власти. Они који

ПОДЛИСТАК.

УСПОМЕНЕ НА ЈАНКА ПЕРИЋА.

Пише: О. С-ћ.

(Свршетак).

Јанко Перић, као новинар; и сувише је добро познат нашој широкој јавности, а да би у овим нашим успоменама, о томе писао и сувише опширно. Ми, који смо имали част и срећу да га лично добро познајемо и да се рачунамо као његови пријатељи, знамо, да је Јанко и као приватан човек био ванредна појава, те да заслужује, да га и са те стране многобројним читаоцима нашег листа прикажемо. Баш та околност, да је Јанко, за време целог свог живота, био претерано скроман и да је готово увек, без и најмање зависти, уступао првенство, и у приватном и у јавном животу, људима, који су у сваком погледу ниже њега стајали, побуђује нас да га сада, после његове смрти, и као приватног човека ставимо на онај јавни пиједестал, који му по праву припада. Јер ми знамо, да је Јанко, поред све своје скромности и јовиалности, ипак био свестан своје вредности и значаја, и да му је признање његових заслуга, изражено опрезно, понајвише у форми пријатељске шале, ипак годило. То сматрамо за нашу свету дужност, у толико више, што је и покојни Јанко увек и радо, са највећом искреношћу, одавао признање свакоме, ко је то ма и најмање заслуживао.

Јанкова спољашност је потпуно одговарала његовом душевном облику (у мало те не рекосмо: „менталитету“ — реч, коју је покојни Јанко грозно мрзео, ваљада због широке злоупотребе са њоме). То је био прави тип српске мушке лепоте, човека из народа, и то специјално из његовог краја — Шајкашке. Робустан али и окретан, са лепом, округлом, правом славенском главом; са правилним цртама лица само мало округластима; са великим, црним блиставим очима, из којих је севао оштар, као бритки мач, дух, и са специјално „Јанковским“ брцима: црнима као угаљ, густима и дугима, нешто мало засуканима — као што су их носиле наше старе „Србенде“. Глас му је био дубок и сонoран, а свака реч изговорена јасно и без сваког провинцијалног нагласка. На спољашност није много полагао, те се према томе и доста немарно одевао (сиротињо! сиротињо!), али је зато ипак у целој његовој појави било нешто, што је свакоме, без разлике, уливало безусловно и неограничено поверење према овом човеку, који је на себи носио печат уједно и човека из народа и оне отмености, која је својствена сваком чистом типу наше старе, племените расе. „Србин, од главе до пете“ — у најлепшем и најплеменитијем смислу те речи! Јанко је често пута себе, без лажног претварања, називао „паором“, али у томе „паору“ било је толико душевне деликатности, природног такта и осећаја сопственог достојанства, да су многи уображени т. зв. „племениташи“ и „господска деца“ изгледали поред њега као — „паори“! У опхођењу са људима, са којима није био сасвим интиман, он је увек, без и најмањег трага сервилности, јасно изговарао титулу дотичних као н. пр. „господине докторе!“, „господине посланиче!“ и т. д. и т. д., тако да је апострофирано лице одмах осетило и према себи па и према Јанку неко особито уважење! Та његова црта: уважење према себи и према другима, одликовала је Јанка од многе наше распојасане надри-господе и надри-народњака. Ми мислимо, да кад би наш Јанко апострофирао оне наше достојанственике, који пред главном титулом свога звања имају право и на епитетон „велики“, то би исти осетили, као да су заиста „велики“, а они, који имају права само на епитетон „под“ осећали би се као да су „над“!

Јанкова ерудиција је била ванредна и то у солидном смислу речи. Што је знао, знао је темељно, а не онако површно, као што се то опажава код многих наших виђених новинара. Много му је у томе помагало и његово феноменално памћење. Може се рећи, да што је једанпут у ту главу ушло, то се никада више из ње није испарило. Да наведем само један еклатантан пример. Писац ових редака учествовао је као активни официр у руско-јапанском рату (1904.—1905. г.). После петнајест година, дошао је једном приликом разговор и на неку акцију треће источносибирске дивизије за време Мукденских бојева. Јанко не само да је знао имена појединих команданата пукова и батаљона те наше дивизије, него се је сетио и на име једног команданта батаљона, којег је писац ових редака лично познавао — али није никако могао да се сети његовог имена!!!

њима диригују врло су невешти капелници! Стога би требало одмах у жупанији Сомборској променути оне силне попове људима који умеју и који хоће да раде, а попове све послати у цркве, јер седамнајест парохија у пећској епархији кукају за поповима.

Ако даље овако потраје стање у Војводини, поштен народ ратосиљаће се и живота, јер народу је дозлогрдило плаћати бес бележника и државних чиновника. Тако пре неколико дана видели смо бес државног чиновника управитеља државне пустаре, који пијан улази у кафани колима и коњима се пење чак на веранду хотел „Касине.“ Народ није дужан да трпи бес државних чиновника. Дакле, овај народ нема нико да поучи ни у чему, него га само гули и краде! Зато треба све недостојне државне службенике казнити најстрожије.

Ниједна државна власт, сем начелника среза оџачког у Војводини није ни до данас народу у Војводини објаснила циљ и корист новога зајма, већ сви седе скрштених руку и слушају како мађарски агенти јавно пред њима буне народ да неуписује зајам.

Стога ви сви попови, распопи, учитељи, б. официри и сви ви други, ако нисте дорасли за чинове у државној служби који су вами додељени, а ви одмах захвалите се на својим положајима, да не би вас народ отерао са ваших положаја. А ви попови кадионицу и псалтир у руке па у цркву, а не у жупанију! Само овако радећи ми ћемо спасти част српству у Војводини, и Војводину посадити на достојно место уз своју милу и драгу сестру Србију, која је себе жртвовала ради Војводине и Српства у Војводини.

Инвалид **Љуб. Ст. Ђорђевић**

Састанак радикала из Војводине.

Јуче на Малу Госпојину су се састали чланови радикалне странке из Војводине. На састанку су учествовали посланици, чланови окружних и среских одбора, представници свих већих општина.

Под председништвом г. дра Жарка Миладиновића, расправљало се, — после саслушања о политичкој ситуацији — о приликама у Војводини, о организацији радикалне странке у Војводини, о административним приликама у Војводини, о листовима и о другим питањима, која тангирају Војвођане.

Донета је ова резолуција:

Стојећи чврсто на програму Радикалне Странке од 1920. год. тражимо, да се садањи статут, који се показао одличним за прилике предратне Србије, сада, према великом обиму, новим и разноликим приликама у нашој држави, ревидира у том смислу, да свака област, или више суседних и сродних области, имају своју засебну организацију над којом ће бити Главни Одбор Радикалне Странке. Свака обласна организација има права и могућности, да изазове седницу Главног Одбора за расправљање оних предмета, које обласна организација ставља на дневни ред. Овај предлог да се поднесе пред Земаљску Конференцију Радикалне Странке.

На основу свестраног извештаја из свих крајева Војводине утврђено је, да су присталице Радикалне Странке у толикој мери огорчени и незадовољни стањем у држави, а нарочито у Војводини, да су принуђени најодлучније тражити неодложно санирање болесних прилика и повреда.

Будући да је непобитним доказима утврђено, да су садањи наши савезници демократи, свим дозвољеним и недозвољеним средствима, стално и систематски, ишли за тим, да нашу странку слабе и руше, конференција изјављује, да осуђује досадању попустљивост према демократској странци.

Зато конференција позива радикалне посланике из Војводине, да до прве седнице посланичког Радикалног Клуба, исправе све ове повреде и злоупотребе, учињене у Војводини, како према целој покрајини, тако и појединим члановима и присталицама наше странке. А ако им то не пође за руком, позива их да изнесу ствар пред клуб радикалних посланика и пораде да се цео клуб с њима солидарише. У противном случају да пређу у опозицију или заједно са целим клубом или за себе радикали из Војводине са осталим радикалима, који се с њима сложе.

Егзекутива донесених решења је дата у руке посланицима. Посланицима су даље дата упутства, да спреме елаборате за питања, која су се на конференцији само дотакла, а остављена су да се реше на идућој конференцији, коју ће водство по потреби сазвати.

На конференцији су учествовали преко 130 изасланика, а конферисало се читав дан, достојанствено и озбиљно према приликама, које су управо и изазвале потребу овога састанка.

ПОЗОРИШТЕ.

— **Кармен.** Синоћ смо већ и по трећи пут слушали и гледали ову ремек-оперу — на афиши. Незнасмо, како је било другима, али нама је овим поновним „скидањем“ гђце Кармен (представе) нанешена велика штета. Ми смо наиме требали хитно да путујемо у Сомбор, да дигнемо велико наследство, које је остало после нашег покојног унука. Али жеља, да видимо и слушамо знамениту руску трупу, која учествује у овој опери, била је јача од ових материјалистичких разлога. Ми у позориште а пред нама место „Кармен“ опет онај лола „Граф Луксенбург.“ Тужићемо Управу суду за нанесену штету. После се „зуцкало“ да је та представа одложена јер костими нису стигли. Нама изгледа, да би било логичније прво сачекати костиме, па онда тек афиширати. Hic Abdera!

Ми смо далеко од намере да новоме г. Управитељу бацамо клипове под ноге, јер се надамо и очекујемо, да се под његовом управом неће више понављати слични „хокус-покуси“ са глумцима, публиком и критичарима. Блажен кто вјерујет..... **О. С-ћ.**

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Бесарабија.

Према последњим вестима, Совјетска Влада је одлучила, да реши питање Бесарабије. Троцки, који се у последње време налазио у Кијеву, одржао је више зборова, на којима је нагласио, да бесарабијско питање још није решено са Румунијом и да мора ускоро бити донето некакво решење. Ако Румунија не буде вољна да реши питање Бесарабије, онда ће Совјетска Влада, рекао је Троцки, наредити да црвена армија пређе Дњестар. Поред овога ваља забележити, да сви бољшевички листови позивају у рат против Румуније.

Цариградска завера.

Већ смо јавили, да је у Цариграду откривена турска националистичка завера, услед чега је енглеска флота демонстрирала против Цариграда. Енглески листови приказују ову заверу као врло озбиљну и опасну. Износи се да је њен циљ био, да се свргне Султан, да се поубијају главне савезничке личности у Цариграду и да се прогоне из Цариграда и околине сви Хришћани. Вели се да се само случају може благодарити, што није извршен покољ Савезника у Цариграду.

Грчки листови јављају да су у заверу умешани многи министри, отмени чланови турског друштва, па и сам турски престолонаследник. Тврди се чак и то да су за заверу знали сви турски кругови.

Енглески командант је предузео енергичне мере против турске администрације, која ће за сада бити ограничена, а доцније ће доћи и друге мере.

Енглески и грчки листови, пишући о опасности и озбиљности ове завере, доказују потребу да грчка војска окупира Цариград. Но, с друге стране, француски листови, као на пример „Тан“, износи, да је целу ствар удесила и надувала Енглеска, чија је намера да се у Цариграду створи немир, па да грчка војска има узрока да окупира Цариград.

Ми и Бугарска.

Бугарска штампа потврђује да је бугарска влада готова да дође у што тешњи однос са нашом Краљевином. Износе да је министар-председник г. Пашић пристао на састанак са бугарским министром председником г. Стамбулијским, кога је позвао на једно саветовање.

Хоће ли се опаметити?

Својом лудом политиком мађарски политичари су довели Мађађарску до руба пропасти. Уместо да су радили на томе да се у држави створи ред, они су стварали политичке авантуре. Прво су слепо јурнули за Карлом Хабсбуршким. Неопамећени, они су се бацили у другу авантуру напавши Аустрију. Цела њихова политика претрпела је сада слом. У западно-мађарском питању су претрпели неуспех, спољна ситуација је погоршана, државне финансије су сасвим рђаве, у целој држави су откривене многобројне афере, изгубљена је нада да ће се мађарска валута поправити: све су то знаци и чињенице, које показују слом луде мађарске политике. Министар председник гроф Бетлен настоји да спасе државу стварањем нове политичке странке. Но ни он не зна да ли ће то покушати са Андрашијевом групом или са земљорадницима.

Са Рајне.

Француска влада је известила немачку владу, да је наредила повлачење француских трупа, које су у мају ове године дошле у окупиране немачке крајеве, да евентуално поседну Рур. Повлачење француских трупа отпочеће 15. септембра, а биће довршено до краја септембра.

У Индији.

Енглеске власти имају озбиљна посла са побуном у Индији. Из Мимле јављају, да је ситуација врло озбиљна. Мопласи држе два округа у својим рукама. Највећу узрујаност у Бомбају изазвало је хапшење индијскога вође Шауката.

БЕЛЕЖИТЕ
инвестициони 7%-ни државни зајам.

ВЕСТИ.

— **Министри у Новом Саду.** Јуче је приликом састанка војвођанских радикала био у Новом Саду министар пошта и телеграфа г. др. Славко Милетић, а данас је дошао у Нови Сад у пратњи нар. посланика дра Чеде Костића, министар за Конституанту г. Марко Трифковић, који су том приликом посетили и нашу редакцију.

Позориште. У петак се дају „Разбојници“ од Фридриха Шилера запослени су у главним улогама г. г. Васиљевић, Сотировић, Алмажановић те гђа Кранчевић. У суботу се пева Сметанина „Продана невеста“ те вечери наступиће г. Паја Банац, одлични басиста, кога смо већ слушали али у Трубадуру. Г. Банац певаће своју најмилију партију Кецала са којом је свугде имао великог успеха. Певају још гђица Дубска и г. Кранчевић.

— **Јавно предавање о Словенији,** с пројекцијама, приређује сутра, у петак 23. септ., у 4½ сата по подне, у позоришту, Љубљанска Југословенска Матица, а предаваће на српском језику др. Фран Илешић, професор унивезитета у Загребу, који је пре рата био секретар Матице Словенске у Љубљани и главни пропагатор народног јединства међу Словенцима.

— **Квартет професора Д-ра П. Ковине** ће, истом приликом, певати двадесет које народних, које уметничких напева словенских. Улазнице, драмске цене, се могу још данас и сутра до подне добити у Матици Српској, а у петак, почев од 2 сата по подне, на благајни позоришта. Ко хоће да на поучан и пријатан начин манифестује за народно јединство са браћом из Љубљане; ко хоће да сазна коју више о северо-западном огранку народа нашег од човека најкомпетентније; да ужива у природним лепотама Словеније које ће бити пројициране на платно, и у нашим напевима из Словеније, доћи ће у петак у позориште.

— **Женска Читаоница „Посестрима“** извештава своје чланице, да у недељу 25. о. м. после подне у 3 сата, почиње своје редовне недељне састанке. Састанци ће бити у III. разр. основне школе, у Николајевској порти. Позивају се све чланице, да у што већем броју дођу. — Одбор „Посестриме“.

— **Рачун Банака.** Јављају из Загреба да тамошње Банке из Синдиката врло малу активност показују, да публика упише зајам. Очигледно оне желе, да публика што мање упише зајам, да оне за себе што већи број обвезница задрже и профитирају од тога. Публика треба да онемогући ове спекулације Банака и упише све што више може, а Банкама ништа да не остане.

— **Упис држ. зајма.** Верица 8-мо месечна кћерчица Милана Павловића, директора Руско-Словенске Банке уписала је сав свој новац 3.200 динара, о 7% државни зајам. После 20 година Верица ће имати од овог 12.800 дин. и то још у здравој валути. Угледајте се на њу!

— **Депутација због царинарнице.** 20. септембра о. г. по подне примљена је од стране госп. министра финансија др-а Косте Кумануди-ја депутација трговаца и индустријалаца из Нов. Сада, која је поднела госп. министру опширну представку против царинарнице у Новом Саду, односно против злоупотреба њезиних чиновника, штетних како по државне, тако и по интересе трговаца, индустријалаца и занатлија Н. Сада. Господин министар изволео је поклонити особиту пажњу појединим конкретним случајевима и оптужбама које су изнели делегати, те на основу добивеног извештаја и констатованих факата одмах издао потребно наређење, да се кривци строго казне и изврши премештај чиновника.

— **Позив на први конгрес** Чортановачких Интелектуалаца који приређују сви школовани синови и кћери у Чортановцима, 25. септембра о. г. Чист приход иде у корист културно-просветног друштва „Фонд Петра Великог Ослободиоца“. Програм конгреса: I. пре подне, 1.) у 8 часова конференција. 2.) У 10½ часова парастос и свечан помен умрлим или у последњем рату погинулим интелектуалцима. II. Вече: Село.

Зато сам Јанка често пута у шали називао „бркатом енциклопедијом“!

Јанкова продуктивност у писању није била везана ни за време, ни за место, па ни за моментано душевно расположење. Тако н. пр. после једне ноћи проведене у веселом друштву и после издашне „консумације“, која је силно упливисала и на умствену (и физичку) „равнотежу“ свију нас, разишли смо се около пола шест сати ујутро: сваки у своју постељу, а Јанко управо — у редакцију! За сат и по после тога већ је био написан и дан у штампу некролог пок. дра Михајла Полита, на уводном месту, од пет ступаца! Сваки, који је само прочитао овај сјајно написани чланак, није могао ни слутити у какво време и под каким околностима је исти био написан! Осећај дужности, новинарска рутина и силан интелекат победио је сјајно сваки физички умор и мождану малаксалост!!!.... Хераклије!

Јанко је био човек ванредно доброг и меког срца. Но то не значи да је био каква овца. Не! Умео је он и да плане, али већином онако, као онај барут без танета, и то само у приватном животу.

Као новинар и српски родољуб Јанко је умео да буде, када је то требало, најтврђег срца: о томе би могли, овде у нашој Српској Атини, неки „и крштени и некрштени“ опширније причати. Али нерасположење према Јанку таких типова не може ни најмање помрачити ону светлу слику, коју је он оставио у успомени свију оних, који су га и као новинара и као човека поштовали и ценили.

„Царствуј на страх врагам!“
Певали су наша браћа Руси своме цару.
„Пиши на страх врагам!“
била је девиза покојног Јанка, када се је тицало Српства.

Питомост и одлучност; челик-поштење, али без сурове строгости према „слабијој браћи“; смисао за хумор и за збиљу; светао ум и ватрено родољубље: — то је оно, што ће остати трајно у успомени на Јанка, код свију оних, који су га и као новинара и као човека познавали.

Као таковог смо га и ми познавали, ценили и љубили, те су, према томе, ови наши редци о нашем дичном Јанку, само један цветак више на његовом светлом гробу!

— **Недељни извештај о кретању заразних болести у Војводини за време од 21.—27. августа 1921.** Врањица: заостало 66, приновљено 52, оздравило 14, умрло 4, свега остало 100. Велике богиње: заостао 1, оздравио 1. Срдобоља: заостало 12, приновљено 9, оздравило 5, умро 1, свега остало 15. Шарлах: заостало 197, приновљено 86, оздравило 43, умрло 12, свега остало 188. Дифтерија: заостало 4, приновљено 10, оздравило 4, умрло 2, свега остало 8. Мрасе: заостало 12, приновљено 4, оздравило 6, свега остало 10. Маларија: заостало 13, приновљено 5, оздравило 9, свега остало 9.

— **Иронија судбине.** Из Беча је прошле недеље одпослан преко државне жељезнице у Љубљану комплетни дворски воз бившег цара Карла Хабсбуршког, који се састоји из 9 вагона. Тај дворски влак је доделила савезничка репарациона комисија нашој краљевини, и на тај начин прелази сада у посед нашега краља Александра. Воз има 271 тону, 34 осовине и ових дана биће послан у Београд. Међу вагонима су најлепши број 1 и број 3 — салон и спаваћи вагон. Воз, на коме се превозио цар аустријски и апостолски краљ угарски, и у коме су се ковали сви планови против ослобођења и уједињења нашег, од сада ће служити краљу свих Срба, Хрвата и Словенаца.

— **Словенци у Србији.** Словенски сељаци, који су дошли да се упознају са српским сељаком, посетили су 17. о. м. Ниш и Ћуприју. Грађаство им је приредило сјајне дочеке. У Нишу су се поклонили гробовима побијених српских свештгника-мученика, а затим су отишли до гроба Стевана Синђелића. 18. о. м. су се вратили у Београд.

— **Збор у Кленку.** Несрећне 1914. године сремско село Кленак ужасно је настрадало. Аустро-мађарска солдатеска разорила је скоро цело село, а становнике делом поубијала, а делом интернирала и раселила. После свршеног рата сиротиња кленачка надала се, да ће им се у нашој држави дати достојна отштета. Како се међутим то до данас није десило, то ће становници Кленка у недељу 25. септембра одржати збор, ради тражења отштете и накнаде за ратне страдалнике.

— **Сензационално отварање Корзо Павиљона.** Управа Корзо Павиљона жели п. н. публици што више угодности и разоноде створити, стога је преузела организацију на посластичарници па је снабдела са прворазредним израђивањем посластица, побринула се за изврсним ликерима и за остала пића, као и са изврсним јелима. За новосадску публику је једино место, где се може строго фамилијарно провађати. Управа ће се бринути за разне забаве као са чајним вечерама, томболама, са дечјим ужинама и т. д., уједно се брине за јутарње кафе као и са изврсним зајутаркама за 10 сати са солидним ценама и тачном и брзом послугом. Управа набавила је првокласну бечку синфонијску глазбу под управом госп. проф. Вањавског. Свечано отварање Корзо Павиљона биће у недељу по подне са бечком симфонијском глазбом скопчаном са чоколадском ужином.

1—1 2114

Пропаст имовних општина и приватних шума у држави СХС.

(Свршетак.)

Са свим је погрешно ако би се од шумских општина захтевало, да оне — тобоже у „општем интересу“ — постизавају највећи просечни доходак или можда највећу дрвну масу; пошто би се у том случају морали из вида изгубити интереси самих општина а превладали би интереси чисто шумски.

Имовне општине нису никакови „богаташи“ који имају одвише, па да се тим вишком и изобиљем тове на рачун ближњега свога у држави, који међутим пропада у оскудици. На против, имовне општине јесу мање-више све пасивне, пошто нису у стању да подмирују своје властите минималне потребе, јер површине и каквоће њихових шума не стоје у размеру са популацијом.

Поред свега тога представљају оне за њихове власнике животно питање, за државу једну јаку порезну снагу а не падају на терет држави ни у каквом погледу.

Зашто дакле да се без разлога руше заиста добре шумске установе? Који су разлози за то?

Где су факта?

Кажу, да у Министарству Шума има један начелник пореклом из бивше аустро-мађарске државе, којега је као управитеља једне сремске имовне општине, народна љубав године 1919. из имовне општине најурила заједно са „витешким крстом Фрање Јосифа I.“, којим је у време кад је Српство, издисало „за особите заслуге“ одликован био.

Та на гласу аустро-мађарска штреберчина, која је за време рата многу српску сузу на очи натерала, а чија жена на дан сахране благопокојног Краља Петра, на сред Митровице у згради имовне општине у којој бесправно седи, свираше у клавир од жалости; у место да после народне осуде, после рата падне, подиже се помоћу истих онакових елемената као што је и сам, а који се кроз Народно Веће Загребачко у овој држави власти дочепаше; до начелника у министарству и то једним скоком, одакле се познатим му цинизмом и неваљалством, свети правоужитницима имовне општине која га је најурила а особито народним чиновницима, која недела његова онако немилосрдно проказаше.

Ето то је само и ништа друго узрок жељи, за укидањем и бесправним подржављењем имовно општинских чиновника, јер докле су ови чиновници самостални, није г. начелник сигуран за своју кожу.

Уз ово долази још и околност, да се у Министарству Шума и Рудника, све и сва ради само са строго партијског гледишта, јер је то једно патентирано демократско партијско Министарство, иначе оваки стручни типови и штребери не би могли тамо имати места и неограничену власт, да у потпуну заштиту узимају и унапређују чиновнике, за чија криминална и корумптивна дела постоје тужбе и од самог заступства имовне општине на Министарство, по којим тужбама се не званичи; а у исто доба се на другој страни на нечовечан, управо злочиначки начин прогоне исправни чиновници, који неваљалства оних првих јавно проказују.

Има труло у држави Данској!

Z.

ПРИВРЕДА.

Од Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду.

II.

Код ове Коморе стоји заинтересованима на увиђај примерак „Бундесгезецблат“-а бр. 161. од 21. јула, који садржи аустријски „Финанццолтариф“, са изменама увозне царинске тарифе у Аустрији.

III.

Извештавају се заинтереоовани, да им стоје на расположењу код ове Коморе пријавнице за „Оријентални Вашар у Лвову“ у Пољској који ће се одржати од 25./IX. до 5./X. о. г. Ко жели путовати на тај вашар и имати све одобрене повластице, нека се обрати овој Комори где ће добити пријавницу, која се мора тачно испунити и послати Управном Одбору Оријенталног Вашара у Лвов.

Кратке вести.

Надвојвода Фридрих продао је своја имања у Чехословачкој, нашој Краљевини, Румунији и Мађарској једном синдикату американских финансијера.

— У Љубљани је завршен велики сајам са сјајним успехом.

— Италијански министар спољних послова Дела Торета допутовао је у Беч.

— Француски буџетски одбор је решио да смањи број чиновника.

— Из Белфаста јављају да је између католика и протестаната закључен мир.

— На хајдука Бошковића, који се налази у околини Плевља, расписана је уцена од 20.000 динара.

— Аустрија је добила први аванс од милион и по фунти стерлинга, који јој је Енглеска одобрила на име економског сређивања.

— Број новорођених у Француској је знатно порастао према прошлој години.

Политички положај.

Брзојавна Агенција „Војводина“.

Београд, 23. септембра.

Рад Законодавног Одбора.

Јуче пре подне је одржана седница пленума Законодавног одбора. На дневном реду је био избор председника, два потпредседника и секретара. За председника је изабран Миша Трифуновић, радикал, за првог потпредседника Др. Светислав Поповић, демократа, за другог потпредседника Осман Видовић, а за секретара Др. Павле Чубровић, демократа. Свега је гласало 17 посланика, од тога 12 за горње, а 5 листића је остало празних. Пошто председник није присутан, председничко место заузима први потпредседник Др. Поповић, па се прелази на другу тачку дневнога реда: расправљање о уредбама министарства финансија, које се тичу извозне царине. Републиканац Јован Ђоновић тражи да се о уредби не решава, пошто она није у одређеном року поднета одбору као што то Устав прописује. Министар финансија Др. Кумануди изјављује да је он ту уредбу у одређеном року поднео министру за Конституанту. После овога је настала дискусија, па пошто је то питање постало спорно, изабран је одбор од три лица, који ће ту ствар испитати. После саветовања тога одбора Фехим Курбеговић изјављује, да је одбор стао на гледиште, да се та уредба може решавати, пошто је она правовремено упућена министру за Конституанту без обзира када је она дошла одбору. Моли пленум Законодавног Одбора, да извештај прими.

Међутим су опозициони посланици противни таквој солуцији. У дебати узимају учешћа Др. Дулибић, Барић, Јоца Јовановић и Јован Ђоновић. Они траже да се та уредба одбаци. Од стране владиних странака говорили су Рајчевић, радикал, Др. Поповић демократа, Фехиб Курбеговић и Сахиб Коркут. После гласања извештај одбора је примљен већином гласова. После тога се уредба узела у претрес, није се по обичају прешло на начелну и специјалну дебату него је уредба претресом примљена. Пошто је већ доцкан, потпредседник закључује седницу у 1 сат после подне, а идућу заказује за петак у 9 сати пре подне.

Седница главног одбора демократске странке.

Јуче пре подне је одржана седница главног одбора демократске странке. На седници је Љуба Давидовић реферисао о својој посети код Николе Пашића. Давидовић је тражио, да се радикални клуб изјасни о политици и акцији Стојана Протића. Љуба Давидовић је приметио, да је потпуно задовољан са одговором, који је добио од председника радикалног клуба г. Пашића. Затим се расправљало о поправку наше валуте. Мере које је предузео др. Кумануди примљене су са одобравањем и према његовом раду је изгласано поверење. Осуђено је писање неких београдских листова о др. Кумануду. Претресано је и питање новог изборног закона, усвојен је Донтов систем. Даље се расправљало о аферама бившег министарства исхране, о поручбинама бензина из Румуније и петролеума из Америке, чиме је држави начињена огромна штета. Министарство је тада стојало под управом др. Корошца. Решено је да се поведе најстрожија истрага, а такођер да се спомене и у парламенту.

Седница Министарског Савета.

На јучерашњој седници Министарског Савета је у начелу усвојена уредба о промету валута и девиза. По теме је министар војни генерал Зечевић поднео извештај о понуди једног француског друштва „Омниум Сербе“, које подноси предлог о оснивању једне металургијске фабрике, као и фабрике за оружје и муницију. О том питању ће влада на сутрашњој својој седници решавати.

Захтев радикалног клуба.

Главни одбор радикалне странке поднео је председнику радикалног клуба г. Николи Пашићу ноту у форми ултиматума. У тој ноти они износе све тужбе против демократа и траже да се том злу доскочи. То треба да се изврши у року од 15 дана. У колико се њиховим захтевима не би удовољило, они ће већ умети повући конзеквенције.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Нови Сад.)

Опет терористе.

Београд, 23. септембра. Београдска „Трибуна“ јавља, да је комесар жељезничке полиције у Суботици ухапсио јуче свршеног ђака терористичке школе у Москви, Спасоја Стојановића, који је недавно дошао из Русије у нашу земљу, да изврши атентат на Њ. В. Краља Александра. С њиме су дошла и његова два друга, који су међутим побегли и нису још ухапшени. Стојановић је све признао, као и то, да га је овамо послао др. Сима Марковић, који се још и сада налази у Москви.

Бродови из Немачке.

Београд, 23. септембра. 24. о. м. стижу у которску луку 6 бродова, које смо добили од Немачке као први део ратне оштете. Ти бродови су мање торпиљарке и бродови за полагање мина, а типа су најновијег. Такођер стиже и већа количина бродарског материјала. Кроз неколико дана имају наше власти да добију још неколико ратних бродова од Немачке.

Мађари траже од нас отштету.

Будимпешта, 23. септембра. Мађарске власти су извршиле у евакуисаном делу Барање процену штете, коју су наводно нанеле наша војска и наше окупационе власти. Стога мађарска влада потражује за ту „штету“ 500 милиона круна. Како је посве сигурно да она то од нас не може наплатити. то ће се мађарска влада по свој прилици обратити репарационој комисији и тражити, да се то пола милијарде одрачуна од оне своте, коју ми имамо да примимо у име ратне одштете од Мађарске.

Суђење ратним кривцима у Бугарској.

Софија, 23. септембра. Овдашња „Зора“ доноси вест, да ће 29. о. м. почети суђење кривцима за рат у Пловдиву. Биће суђени генерали Иван Петров и А. Хумбацијев, те пуковници Младен Санев и Александар Ангелов. Као сведоци дозвати су и неки генерали у пензији.

Рат у Албанији.

Скадар, 23. септембра. Последњи брзојави извештавају, да су Мирдити удружени са више племена, који неће да признаду тиранску владу, у близини Пуки потукли владине трупе, којима је сада пресечен пут. Мирдити се сада налазе једва један сат удаљени од Пуки, главног табора тиранских трупа.

Управник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Трива Милитар

Државно Тужиоштво, Нови Сад.

Бр. Пр. 12 Б. 42.
д. т. 1921.

Стечај.

Расписујем стечај на три упражњена стажарска места при апсани новосадског судбеног стола.

Годишња плата је 900 динара и прописани скупарински додатак.

Молби ваља приложити: уверење о моралном владању, о породичном стању, школску сведоџбу и лекарско уверење истављено по судском лечнику.

Рок стечаја истиче 30 септембра о. г.

Молбе које не буду прописно снабдевене и биљеговане, неће се узети у обзир.

Нови Сад, 20. септембра 1921.

Јосип Мркушић с, р.
заменик држ. тужиоца.

2113 1—1

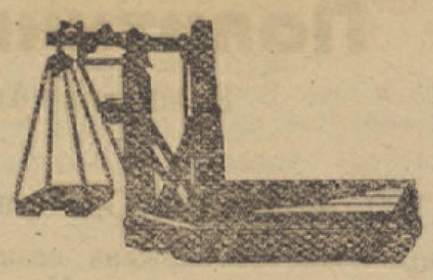
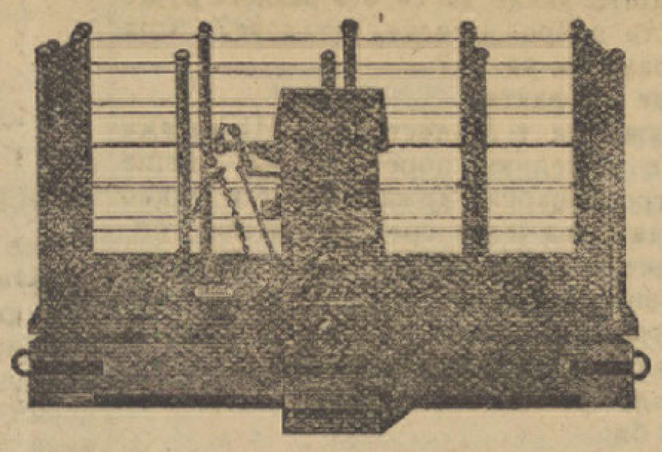

ЈОСИФ ЗИТА

НОВИ САД, Мађарска ул. 33.

Израђује све врсте кантара и тегова. — Стално складиште. — Оправке обавља брзо и јефтино. — Има такођер један мостни кантар од 3000 кг. на продају. 1988 6-10

Сода за сапун као и карбит

на велико најјефтиније се добије код фирме:

Динић и Рајић

Нови Сад, Вагнерова кућа. Тел. 2-97.

1995 7—15

ПОТРЕБУЈЕМ

2048 4—5

Плата по способности, место стално.

ваше ковачко-поткивачких помоћника. Првенство имају испитани поткивачи и усавршени каручари. Понуде слати на адресу:

ЛАЗАР ГАВРИЋ, КОВАЧ - СОМБОР

Чешког стакла

За прозоре у свакој величини адирано до 150 цм и 210 цм, нудим уз најјефтинију дневну цену на вагоне, као и на поједине сандуке, ab Вуковар. 2091 1-6

Творничко Стовар. Стакла и порцулана на вел.

МИША МИЛАНКОВИЋ

ВУКОВАР.

Сваки рационално радећи земљорадник натапа семе са

Успулуном

Најрадикалније средство за утамањење свих на семену налазећих се бакцила (ушице) — Повишег приход жетве. — Велика штедња на семену. — Импозантни успеси у Немачкој, Аустрији, Чехословачкој и т. д. - - - - - - - - - -

Траже месне заступнике (агенте)

OEHLER-BLATTMANN, NIEDERLASSUNG Novi Sad

:-: Темеринска улица бр. 16. :-:

2068 3—10

Велики пожар у Међумурју

проузроковао је штету на милијоне.

2063 1—1

Као што је познато прогутао је тај пожар не само много кућа, стоке и других залиха, већ и људских жртава.

Мора ли то све бити?

Са ватрогасним апаратом „Минимакс“ може сваки лајик насталу ватру угасити или бар локализовати, те тиме овакве катастрофе спречити.

Тражите трошковне нацрте код генералног заступника „Минимакса“ за Бачку, Банат и Срем

Љубомира Аничића

Нови Сад, Краља Петра ул. 25/I.

Један кратак

Штингл-Клавир

потпуно нов са укрштеним жицама, са три педала продаје се одмах. — Упитати у чиновничком насељу број 1. у Новом Саду.

2110 1—1

П. н. Поштованој публици дајем до знања да сам због оскудице у локалима ступио у компанију са фирмом **Ширшингер и комп., кројач** у Милетићевој ул. 8. (Лебарска).

Моја дугогодишња пракса гарантира за мој рад у модерном и укусном крају, уједно дајем до знања да сада поручене израде израђују се у властитој радионици под властитим надзором и за точну израду гарантирам.

Прави Енглески штофови стално на стовариштu.

Са уверењем да ће П. н. публика и надаље с поверењем мени у сусрет изаћи остајем

С поштовањем

Хелцл Симон.

2070 4—5

Једна канцеларијска

стаклена ограда

сасвим нова, продаје се уз најнижу цену. — Видити се може у Темеринској улици број 10. у дућану. — 2118 1—1

Оглашујте у „Застави“

Штелажа за 76 фијока, тезга 4 м. дугачка и један теразијски кантар на продају имаде 2111 1—1

Божа Марковић, Крушедол

Министарство Финансија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

7% државни инвестициони зајам г. 1921. у износу од Дин. 500,000.000.

ПОЗИВ НА УПИС

Министарство Финансија Краљевине Срба, Хрвата, и Словенаца, на темељу Уредбе од 27./VI. 1921. ДБр. 7941 узакоњене чланом 130 Устава позива на упис

7% државног инвестиционог зајма 1921. у номиналном износу од Динара 500,000.000.

Овај је зајам инвестициони и употребиће се искључиво у сврху опћега добра као: оправке, доправке и проширења жељезничког саобраћаја, подизања нових и довршења започетих жељезничких пруга, уређења и подизања пристаништа, путева, друмова и т. д.

Номинални износ зајма је Дин. 500,000.000, издан ал пари, у комадима по Дин. 100, 500, 1000, 5.000 и 10.000 у 50.000 серија по 100 бројева, а камате су 7% годишње, које се исплаћују декурзивно без икакових одбитака, у полугодишњим купонима, и то 15. марта и 15. септембра сваке године код свих јавних благајница и овлашћених новчаних завода, без икаквих одбитака пореза, биљега и такса.

Први купон доспјева 15. марта 1922. За време од 10 година овај се зајам не може конвертирати, ни у том року каматна стопа смањити. У случају да се зајам након 10 година конвертира, има се сопственицима обвезница понудити исплата у номиналном износу.

Зајам је амортизациони и издаје се на 50 година. Амортизација почиње 4. године након емисије и врши се једанпут годишње код Генералне Дирекције Државних Дугова, извлачењем или откупом, по уређеном амортизационом плану, који је на обвезници утиснут. Зајам је обезбеђен хипотеком, а потребна сума за ануитет (камате и амортизацију) уносиће се сваке године у буџет, а за покриће служиће у првом реду доходак дотичног инвестиционог објекта.

Купони застаравају за 5 година након доспјекта, а извучене обвезнице 30 година након извлачења.

Зајам ће бити котиран на свим домаћим берзама.

Обвезнице овог зајма равноправне су са осталим државним обвезницама; уживају пупиларну сигурност, могу се полагати као кауције, употребити за фондове, задужбине, депозите, код свих јавних благајна и приватних подузећа.

Обвезнице могу се ломбардовати код Народне Банке Крљевине Срба, Хрвата и Словенаца и њених филијала, према законским прописима.

Обвезнице и купони овог зајма ослобођени су сваког садањег и будућег пореза и прореза, како државних тако и осталих (обласних, окружних, среских и опћинских) као и свих такса и дажбина у Краљевини.

Упис ће се вршити од 1. до 30. септембра 1921.

код свих новчаних завода Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, по горе споменутим условима (за сваких 100 Дин. обвезнице, Дин. 100 у готовом).

За контролу употребе овог зајма изабраће се један парламентарни одбор.

По утрошку целога зајма поднеће Министар Финансија Народној Скупштини Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца извештај о целокупној употреби његовој.

Београд, месеца јула 1921.

Министар Финансија

1978 9— **Др. КОСТА КУМАНУДИ** с. р.

Штампарско подузеће „Застава“ п. з. 1000—921.